

Lillebror

Den lilla pojken sitter vid köksbordet. Mamma lagar middag. Fönstret står öppet mot gården och barnröster hörs därutifrån. Pojkens syster och bror leker på gården och studsar en boll mot uthusets brädvägg. Gården, som ligger i den lilla stadens utkant, är kringbyggd av bostadshuset i två plan och med flera uthus: mangelbod och tvättstuga, visthusbodar, vedbodar och två utedass. Utanför dasset står två stora soptunnor som luktar illa. Barnen går inte nära dem. Det finns råttor där också, och ibland ligger pappan inne i husets farstu med dörren öppen och skjuter på råttorna med salongsgevär.

Mitt emot platsen där familjen bor går vägen till Humlekärrshult, en gård dit barnen ibland får gå för att köpa färsk mjölk. Längre bort ligger Kolberga. Där finns en gammal herrgård och flickan, som är äldst och hela tio år gammal, tänker att det är en hemsk och mörk plats.

Utanför gården har staden ett vedupplag. Om höstarna är där rader på rader med fannved och barnen brukar leka krig där mellan vedtravarna. Fienden är alltid ryssarna. Om våren har vedförråden minskat allt mer och barnen springer på de öppna ytorna och flyger med drakar, sparkar boll eller spelar päck som deras pappa lärt dem.

När den lilla pojken i köket hör bollen studsa på gården tittar han upp från sin teckning.

”En boll också”, säger pojken, ”en tennisboll. Han spelar tennis. Han kan spela alldeles själv. Fort fort byter han sida.”

”Vem talar du om? Vem är det som spelar tennis?” Mamma torkar händerna på förklädet och böjer sig över den lilla pojken för att se vad han ritat.

”Jamen, det är ju Vosse så klart. Mamma, det går blixtnabbt när han spelar! Titta här!”

Pojken har ritat ett hus, en gård med träd och en tennisbana. Något svart som rör sig fort syns där och en tennisracket. Pojken trycker hårt med pennan, runt runt. Svart. En massa streck. Ögon och nos, öron som sticker upp. Han biter på pennan, suddar och ritat nytt. Han har strukit det mörka håret bakom örat. Pratar och pratar.

Mamma sätter på potatisen. Hon ler för sig själv, hon har kommit på en idé som gör henne glad. Det är ju inte första gången Lillebror pratar om Vosse och berättar om vad den här påhittade figuren kan göra. Vosse kan se runt hörn och han kan spela tennis med sig själv, han byter från den ena planhalvan till den andra så snabbt att det knappt går att se. Mamma kollar fisken i ugnen och börjar med såsen. Nu tänker hon att hon ska göra Vosse till Lillebror i julklapp. Kan det gå bra? Skulle han acceptera det?

När det närmar sig jul arbetar mamma i hemlighet på Vosse. Hon tar svart krimmer och bygger upp kroppen med träull. Två öron som står rakt upp ska Vosse ha. Ögonen syr hon av rött ullgarn och nosen av blått. Hon hade egentligen tänkt sig att nosen skulle vara svart, men när hon sitter och syr den där kvällen före jul är belysningen så dålig att hon tar fel färg på garnet. Sedan dess skulle Vosses nos vara blå.

Till julafton slår hon in sin skapelse i ett paket. Alla paketen ligger under granen som står mitt i vardagsrummet. Den är vackert klädd med små svenska flaggor, pynt av figurer i trolldag som barnen målat i vackra färger. Julgransljusen brinner. Familjen samlas för utdelning av klapparna. Mamma är spänd inför hur Lillebror ska reagera. När han vecklat upp paketet säger han förtjust:

”Tänk, att Vosse kom i ett paket! Han hade slagit in sig själv!”

Pappan är lärare på skolan i den lilla staden. Om somrarna håller han ibland ferieskola och familjen får vara kvar i staden under lovet. Men det finns fina klippor att cykla till för att bada i havet.

Några år hyr familjen en liten stuga i Mörtfors ett par veckor så mamma ska få vila sig från hushållsarbetet. Alla måltider äter familjen på badhotellet med de andra badgästerna. Det lilla huset består av ett enda rum med alkov. Barnen sover på madrasser på golvet.

Vosse är naturligtvis med under somrarna på Mörtfors. Lillebror har med honom överallt. En gång blir Lillebror trängd in mot ett staket av en häst som är nyfiken på Vosse.

”Mamma, ta Vosse!” ropar Lillebror och kastar Vosse över staketet till mamma. Han är inte rädd för egen del trots att hästen är stor och han själv ganska liten och späd.

En annan gång har en pojke tagit Vosse och gömt honom i ett buskage utanför familjens stuga för att skoja med Lillebror. Stort elände! Alla går runt och letar, även badgäster som de inte känner. Vosse är borta en hel natt. Till slut stegar pojken fram och talar om att han gömt Vosse och var han ligger i busken. En enorm lättnad sprider sig bland alla som letat. Men Lillebror säger:

”Nähä då. Han hade inte alls stoppat in Vosse där. Vosse hade själv hoppat in i busken, och han satt och småskrattade för sig själv, när han såg hur alla gick omkring och letade.”

En liten å rinner genom Mörtfors. Det finns ett par broar och en uppdämd kvarndamm. Under en av broarna bor fladdermöss. De är svåra att få syn på dem där de hänger i mörkret under bron som små klumpar.

Badar gör barnen i en insjö som heter Kappemåla göl och som står i förbindelse med Maren, en större sjö. Barnen metar gärna nere vid bryggan. En dag får Lillebror kroken genom fingret inte mindre än tre gånger. Doktorn måste klippa av kroken för att få ut den. Då gråter Lillebror. För att kroken blev förstörd.

En tidig sommarmorgon går pappan med flickan till Maren och ror drag. Vattnet ligger stilla och dimman drar i vita slöjor över sjön. På en hög bergvägg invid vattnet har någon skrivit Mount Everest med stora vita bokstäver. Pappan berättar för flickan om jordens högsta berg. Hon ska hela sitt liv bevara minnet av den här stilla roddturen tillsammans med sin älskade pappa.

Man ordnar en välgörenhetsfest en sommar med basar, marknad och amatörteater. Flickan och hennes två år yngre bror övar in en liten teaterpjäs tillsammans med en lite äldre flicka. Det finns ingen roll för Lillebror. Han sitter med Vosse i famnen och tittar på när barnen övar på pjäsen. De är flitiga, vill inte göra fel, de övar och övar. Sedan säljer de biljetter till badgästerna. Pjäsen är ett stycke av Topelius, en sedelärande historia som handlar om två flickor som fått en slant och går till affären för att köpa sig något gott. På vägen dit möter de en fattig gosse och överlämnar ädelmodigt slanten till gossen.

Barnen framför pjäsen i backen utanför stugorna. Det går bra. Publiken applåderar livligt och barnen niger och bugar till tack.

Då kliver Lillebror fram på scenen med Vosse under armen och en bok i handen. Han läser högt en historia om Palte och Malte som träffar en hare. Han framför berättelsen med förnumstig min och spelar de två rollerna själv. Publiken skrattar och applåderar förtjust. Lillebror gör en bejublad insats. Han läser så bra och är så hjärteknipande söt där han står med Vosse under armen och med sitt mörka hår och med en spjuveraktig blick i ögonen.

Syskonen skrattar också men hos flickan finns samtidigt en känsla av att ha blivit lurad. Lillebror stjal föreställningen. Han är så rolig och har en naturlighet och charm som hon själv och brodern inte längre har på samma sätt. Kanske har de två äldre blivit mer avslipade av uppfostran. De är mer dämpade och disciplinerade, medan Lillebror som yngst har mycket av charm, spontanitet och glimt i ögat kvar.

Allting är så många år sedan nu. De är döda allihop, de som var med. Men Vosse finns kvar med sina röda ögon och sin blå nos. Lite sliten är han, men han kan fortfarande se runt hörn och spela tennis med sig själv.